

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - novembar/studeni 2018. godine**

Sarajevo, januar/siječanj 2019. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	4
<i>Kretanje industrijske proizvodnje .....</i>	4
<i>Maloprodaja.....</i>	5
<i>Tržište rada.....</i>	6
2. Javne finansije.....	8
<i>Indirektni porezi u BiH.....</i>	8
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....</i>	10
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	12
<i>Cijene.....</i>	12
<i>Monetarni sektor.....</i>	13
<i>Bankarski sektor.....</i>	15
<i>Berze u BiH.....</i>	16
4. Vanjski sektor.....	18
<i>Platni bilans.....</i>	18
<i>Vanjskotrgovinska razmjena.....</i>	19
5. Strane direktne investicije.....	21

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Prema preliminarnim podacima iz nacionalnih računa (dostupni su bili podaci za 3 kvartala 2018. godine) Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine procjenjuje se da je Bosna i Hercegovina u periodu januar-septembar 2018. godine ostvarila ekonomski rast od preko 3% (mjereno rashodovnim pristupom) u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Tako je Bosna i Hercegovina ostvarila ekonomski rast koji je na nivou prošlogodišnjeg i u rangu regionalnog prosjeka zemalja zapadnog Balkana. Ako se pažljivije posmatra struktura ekonomskog rasta u BiH za prvih 9 mjeseci vidljivo je da je rast BDP-a u BiH bio prilično izbalansiran po kvartalima (K1:3,6%, K2:3,6% i K3:3,0%), a ostvaren je zahvaljujući povećanju domaće i izvozne tražnje što je dovelo do povećanja u okviru svih kategorija BDP-a. Tako je najznačajniji doprinos ekonomskom rastu ostvaren u okviru privatne potrošnje koja je tokom posmatranog perioda uvećana za 1,7%. Pored privatne potrošnje, tokom posmatranog perioda došlo je i do povećanja državne potrošnje od 2,6% što je u konačnici rezultiralo devetomjesečnim povećanjem ukupne finalne potrošnje od 1,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Obzirom na visoku zastupljenost ove kategorije u strukturi BDP-a može se konstatovati da je ista bila ključni generator ostvarenog ekonomskog rasta u prvih 9 mjeseci 2018. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Pored finalne potrošnje, pozitivan doprinos ekonomskom rastu ostvaren je i u domenu investicija u okviru kojih je registrirano povećanje od 11,5% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, relativno povoljne ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju koje su se manifestovale kroz nastavak trenda ekonomskog rasta u zemljama EU i regiona u kombinaciji sa efektom povećanja svjetskih cijena pojedinih proizvoda imale su pozitivne implikacije na bh. vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom. Tako je u BiH u 2018. godini nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom koji je istini za volju djelimično usporen u drugoj polovini 2018. godine. Prema preliminarnim podacima BHAS-a za prvih 9 mjeseci ukupni bh. izvoz (robe +usluge) uvećan je za 6,1%, dok je istovremeno usljed jačanja domaće tražnje (povećanje potrošnje i investicija) registrirani rast uvoza (robe+usluge) iznosio 5,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se ima u vidu struktura bh. vanjskotrgovinske razmjene u kojoj je uvozna osnovica znatno viša, ovo ujednačavanje stopa izvoza i uvoza bi moglo značiti da je došlo do povećanja vanjskotrgovinskog deficita odnosno da je doprinos vanjske trgovine u ekonomskom rastu bio znatno skromniji.

S druge strane, trenutno rapoloživi kratkoročni indikatori za period januar-novembar 2018. godine ukazuju na to da je trend rasta ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji nastavljen, ali u nešto slabijem

---

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 03.01.2019. godine

intenzitetu u odnosu na prvu polovinu 2018. godine. Ovo usporavanje ekonomske aktivnosti u zemlji po svemu sudeći djelimično je posljedica usporavanja ekonomske aktivnosti u vanjskom okruženju odnosno u zemljama EU. Naime, u trećem kvartalu 2018. godine u zemljama EU došlo je do usporavanja ekonomskog rasta od oko 0,4 p.p u odnosu na prvu polovinu tekuće godine.²

Što se tiče BiH, u periodu januar-novembar 2018. godine usljed povećanja u proizvodnje električne energije došlo do povećanja fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2%. Međutim, vrijedi istaći da je u posljednjih nekoliko mjeseci primjetno slabljenje u okviru izvozno orijentirane prerađivačke industrije koja je na kraju posmatranog perioda zabilježila negativnu stopu rasta od 1,1%. Pored industrijske proizvodnje, nastavljen je trend rasta u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je u periodu januar-novembar 2018. godine povećanje robne razmjene iznosilo 7,3%, dok su izvoz i uvoz roba povećani za 8,3% odnosno 6,6% što je dovelo do povećanja robnog deficita od 4,1% u nominalnom smislu. Međutim, vrijedi istaći da su realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih parametara bila nešto skromnija usljed povećanja izvoznih i uvoznih cijena u 2018. godini. Pored ovih pokazatelja o proizvodnji i vanjskotrgovinskoj razmjeni, tokom posmatranog perioda nastavljen je trenda rasta prometa u maloprodaji od oko 8%, kreditnih plasmana od preko 6,3% što na neki način ukazuje na nastavak trenda rasta potrošnje odnosno ukupne ekonomske aktivnosti u BiH.

Trenutno raspoloživi pokazatelji iz domena javnih finansija za period januar-novembar 2018. godine također ukazuju na nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u BiH. Ovo se podjednako odnosi na povećanje javnih prihoda od direktnih i indirektnih poreza. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima u periodu januar-novembar 2018. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano povećanje prihoda direktnih poreza od 9,2%, dok su neto prihodi od indirektnih poreza uvećani za 8,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Kada su u pitanju prihodi od indirektnih poreza posebno vrijedi istaći da je nakon pada neto prihoda od PDV-a u augustu i septembru (1,6%, 5,1%), tokom oktobra i novembra 2018. godine ponovo zablježen rast neto prihoda od PDV-a od 15,3% odnosno 8,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine za period januar-novembar 2018. godine u Bosni i Hercegovini je registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, posmatrano na mjesečnom nivou u novembru 2018. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine u BiH je registrirano smanjenje industrijske proizvodnje od 1,6%.³ Generalno, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2018. godini može se zaključiti da bi registrirana stopa rasta na kraju godine mogla biti niža u odnosu na prethodnu godinu (2017/2016) kada je registriran godišnji rast od oko 3,1%.

Sektorskim uvidom u strukturu ostvarenog rasta industrijske proizvodnje na nivou perioda januar-novembar 2018. godine može se zaključiti da je najznačajnije povećanje a samim time i ključni faktor povećanje predstavljao sektor za proizvodnju električne energije u BiH. Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2018. godine u BiH registrirano povećanje ukupne proizvodnje električne energije od 12,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje u proizvodnji električne energije rezultat je povećanja proizvodnje u okviru hidroelektranama koja je skoro udvostručena, dok je nivo proizvodnje u termoelektranama bio u rangu prošlogodišnjeg. Sektor

---

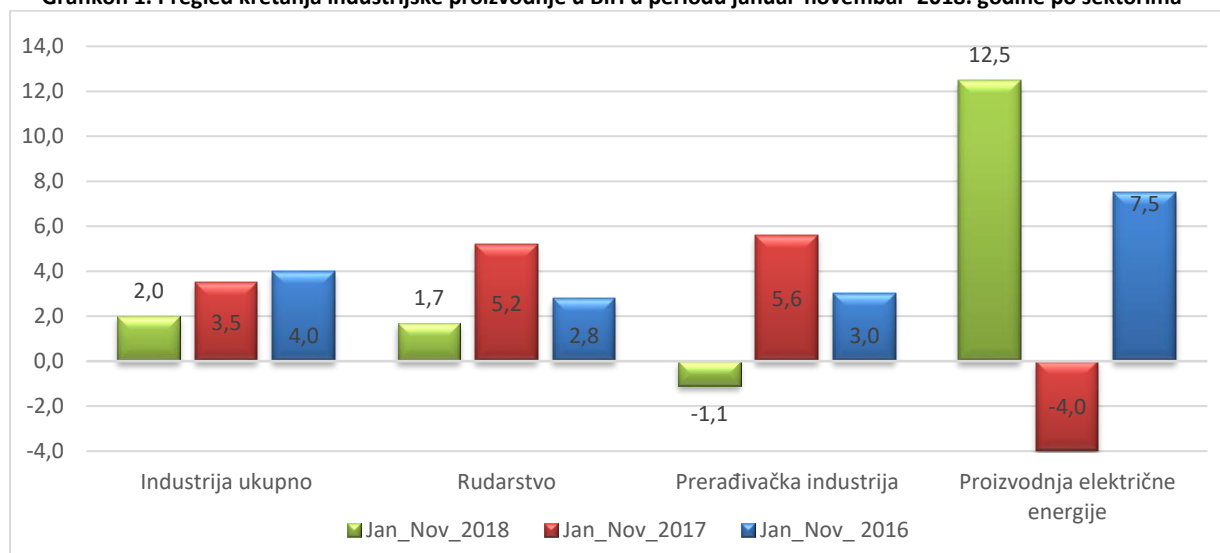
² Prema podacima Eurostat-a stope rasta BDP-a u 2018. godini po kvartalima u odnosu na isti kvartal prethodne godine su iznosile: EU28 (K1: 2,3%, K2: 2,1%, K3: 1,8%).

³ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za novembar 2018. godine-prethodni podaci“, 25.12.2018. godine.

rudarstva u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda također je zabilježio povećanje proizvodnje od 1,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-novembar 2018. godine došlo je do stagnacije proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije gdje je registrirana stopa promjene od -1,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo smanjenje u okviru prerađivačke industrije u velikoj mjeri je onemogućilo višu stopu rasta ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Posmatrano po granama prerađivačke industrije najznačajnije stope smanjenja proizvodnje koje su dovele do stagnacije ukupne prerađivačke industrije u BiH registrirane su u okviru: prerade duhana 44,5%, naftnih derivata i koka 15,5%, tekstila 14,3%, drvoprerade (osim namještaja) 9,8%, hemijske industrije 5,2%, gotovih metalnih proizvoda 5,8% i prehrambene industrije 2,2%. U istom vremenskom periodu u okviru većine ostalih grana prerađivačke industrije zabilježena su povećanja proizvodnje, međutim ova povećanja nisu bila dovoljna kako bi se iskompenzirale negativne stope rasta u okviru navedenih industrijskih grana koje predstavljaju okosnicu industrijske proizvodnje i izvoza u BiH. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-novembar 2018. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 1. Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH u periodu januar-novembar 2018. godine po sektorima

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

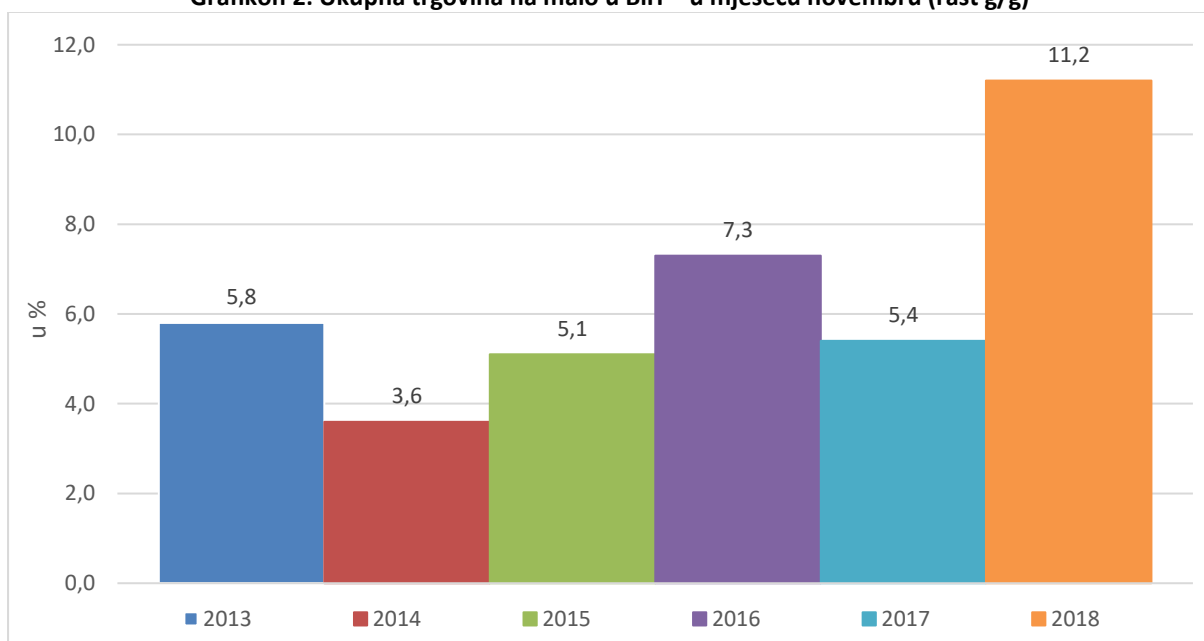
Maloprodaja

Kada se posmatraju zvanični podaci za period januar-novembar 2018. godine, u odnosu na isti period prošle godine, ukupna trgovina na malo je zabilježila realni rast prometa od 8%. Ovaj nivo rasta prometa za period januar-novembar, u ukupnoj trgovini na malo, je najveći u zadnjih šest godina.

Prema raspoloživim podacima za mjesec novembar 2018. godine ukupna trgovina na malo je zabilježila realni rast prometa od 11,2% (XI 2018/XI 2017)⁴. Do ovog rasta je došlo usljed realnog povećanja trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima od 10,7%, zatim povećanja prometa u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. za 12%. Pored ovih kategorija do porasta u posmatranom periodu je došlo i u trgovini na malo informacijsko komunikacijskom opremom u s.p. od 16,9%, trgovini na malo ostalom opremom za domaćinstvo u s.p. od 10,5%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju u s.p. od 48%, trgovini na malo ostalom robom u s.p. od 17,3%. Do pada je došlo kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama od 48% i trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica od 2%.

⁴ Izvor podataka: BHAS

Grafikon 2: Ukupna trgovina na malo u BiH – u mjesecu novembru (rast g/g)

Izvor: BHAS

Pored već navedenih kategorija, do rasta prometa u mjesecu novembru 2018. godine je došlo i u trgovini na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. za 25,9%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo u s.p. za 23,5%, do rasta prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima u s.p. od 8,6%, trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima u s.p. od 17,4% dok je najveći porast prometa od 77,2% zabilježen kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama u s.p. (XI 2018/XI 2017).

Tržište rada

Ukupan broj zaposlenih lica u BiH u oktobru 2018. godine iznosio je 813,2 hiljada i veći je za 2,2% u odnosu na oktobar 2017. godine. Podaci o broju zaposlenih lica u BiH za novembar 2018. godine nisu bili na raspolaganju u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na oktobar. Posmatrajući broj zaposlenih lica prema područjima djelatnosti primjetno je da je broj zaposlenih uvećan je u gotovo svim područjima djelatnosti. Međutim, najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih bio je u djelatnostima trgovine na veliko i malo, prerađivačke industrije i hotela i restorana. Broj zaposlenih lica u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala broj zaposlenih lica je uvećan za 5% u odnosu na oktobar prethodne godine. U djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane broj zaposlenih je takođe uvećan za 5% u oktobru 2018. godine u poređenju sa istim mjesecom prošle godine, a u djelatnosti prerađivačke industrije uvećan je za 3,8% g/g. Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u novembru 2018. godine smanjen je za 8,5% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 435,4 hiljada. Anketna stopa nezaposlenosti u BiH za 2018. godinu iznosi 18,4%.⁵ Stopa registrovane nezaposlenosti za oktobar 2018. godine je smanjena i iznosila je 35,0%.⁶

⁵ Anketa o radnoj snazi u BiH se sprovodi jednom godišnje.

⁶ Stopa registrovane nezaposlenosti se odnosi na oktobar jer podaci o broju zaposlenih lica za novembar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije. Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

Tabela 1: Broj zaposlenih (nova metodologija)⁷ i registrovanih nezaposlenih lica u BiH

	Broj zaposlenih lica u BiH	Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH	Stopa rasta broja zaposlenih lica g/g	Stopa rasta broja registrovanih nezaposlenih lica g/g
01-2017	767.074	511.571	-	-5,1%
02-2017	766.799	509.907	-	-5,0%
03-2017	773.053	501.522	-	-5,4%
04-2017	779.342	495.405	-	-5,5%
05-2017	783.585	487.426	-	-6,1%
06-2017	786.399	485.888	-	-6,2%
07-2017	787.933	486.309	-	-6,5%
08-2017	785.582	485.088	-	-6,8%
09-2017	792.779	480.379	-	-6,7%
10-2017	795.318	478.191	-	-6,7%
11-2017	796.947	475.549	-	-7,0%
12-2017	794.318	475.084	-	-6,9%
01-2018	790.629	475.541	3,1%	-7,0%
02-2018	791.115	472.957	3,2%	-7,2%
03-2018	794.349	466.330	2,8%	-7,0%
04-2018	795.883	458.355	2,1%	-7,5%
05-2018	802.661	450.067	2,4%	-7,7%
06-2018	806.031	448.071	2,5%	-7,8%
07-2018	805.715	450.392	2,3%	-7,4%
08-2018	801.293	448.578	2,0%	-7,5%
09-2018	808.627	441.672	2,0%	-8,1%
10-2018	813.205	437.783	2,2%	-8,5%
11-2018	-	435.358	-	-8,5%

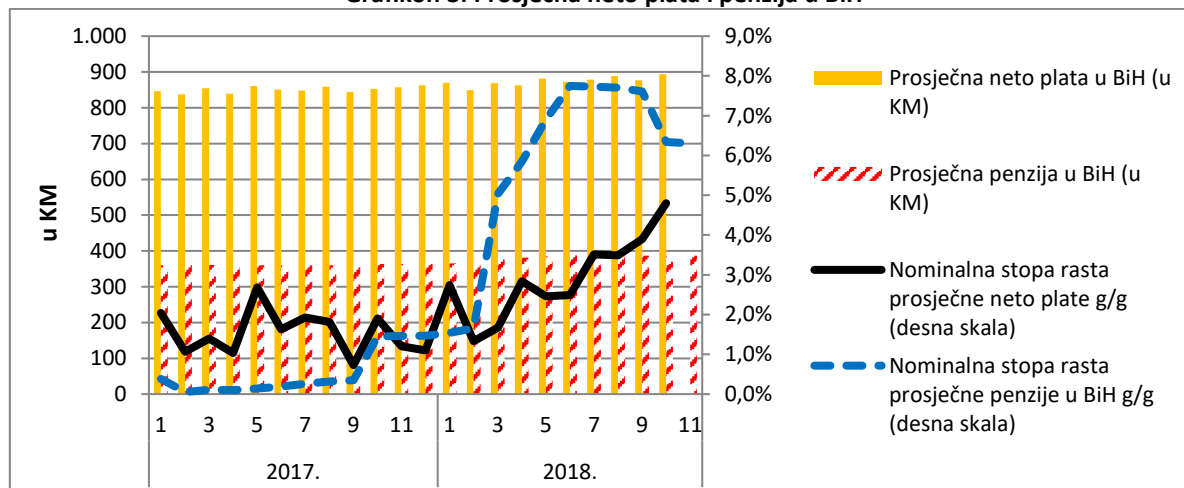
Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata u BiH u oktobru 2018. godine iznosi 894 KM i nominalno je uvećana za 4,8% u odnosu na oktobar 2017. godine. Realni rast prosječne neto plate bio je nešto sporiji zbog inflacije. Podatak o prosječnoj neto plati u BiH za novembar 2018. godine nije bio na raspolaganju u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na oktobar. Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti zabilježen rast neto plata u poređenju X 2018/X 2017 naveće nominalne stope rasta su u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (11,2% g/g), ostalih uslužnih djelatnosti (7,7%) i snabdijevanja vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša (7,3% g/g).

⁷ Revidirani podaci. Podaci o ukupnom broju zaposlenih u BiH su obračunati retroaktivno za 2017. godinu. Time je prekinuta serija podataka o zaposlenima u BiH, kao i uporedivost sa prethodno objavljivanim mjesečnim i godišnjim podacima o broju zaposlenih u BiH. Ukupan broj zaposlenih u BiH je podatak agregiran na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka iz Federacije BiH, Republike Srpske i podružnice Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH. Podaci o ukupnom broju zaposlenih osoba u Federaciji BiH (pravne osobe i obrt i srodne djelatnosti) dobijeni su obradom podataka koji su preuzeti iz administrativnog izvora, Porezne uprave Federacije BiH. Podaci o zaposlenima u Republici Srpskoj dobijaju se na osnovu polugodišnjeg statističkog istraživanja o zaposlenima i plaćama zaposlenih, stanje na dan 31. mart i 30. septembar. Izvor podataka o preduzetnicima i zaposlenima kod njih je Porezna uprava Republike Srpske. Podaci o zaposlenima u pravnim osobama u Brčko distriktu BiH se prikupljaju putem mjesečnog statističkog istraživanja o zaposlenima i plaći. Za javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo vrši se potpuni obuhvat. Za subjekte koji se ne prate Mjesečnim istraživanjem o zaposlenima i plaći, jedanput godišnje se vrši imputacija na mjesečnom nivou iz podataka završnih računa. Podaci o broju samostalnih preduzetnika se procjenjuju na osnovu administrativnog registra, a podaci o broju zaposlenih kod njih se preuzimaju od Fonda zdravstvenog osiguranja. Izvor: BHAS, Saopštenje, zaposleni po djelatnostima.

U novembru 2018. godine ukupan broj penzionera koji primaju penzije iz penzionih fondova u BiH uvećan je za 1,1% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 678,8 hiljada.⁸ Prosječna penzija u BiH u novembru 2018. godine iznosila je 387 KM i nominalno je uvećana 6,3% u odnosu na isti mjesec 2017. godine.⁹ U posmatranom mjesecu najniža penzija se nije mijenjala i u FBiH iznosila je 348,1 KM, a u RS 187,8 KM.

Grafikon 3: Prosječna neto plata i penzija u BiH

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U periodu I-XI 2018. godine, na nivou BiH ukupno je prikupljeno oko 13,9 milijardi KM prihoda od indirektnih poreza, direktnih poreza, dorinosa i drugih prihoda, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine više za 7,1%.

Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. Za period I-XI 2018 godine, po osnovu indirektnih poreza naplaćeno je oko 7 milijardi bruto prihoda, što je za 500 miliona KM ili 7,7% više nego naplaćenih bruto prihoda u istom periodu 2017. godine. U toku posmatranog perioda, naplaćeni neto prihodi su viši za 8,2%, čime su dostigli iznos od oko 5,7 milijardi KM. Rezultat višeg rasta neto prihoda u poređenju sa bruto prihodima od indirektnih poreza jeste sporiji rast povrata sa JR UIO. Povрати sa JR UIO čak posljednja dva mjeseca bilježe smanjenje (vidjeti tabelu ispod), što se svakako odrazilo na njihovo usporenje na nivou posmatranog perioda.

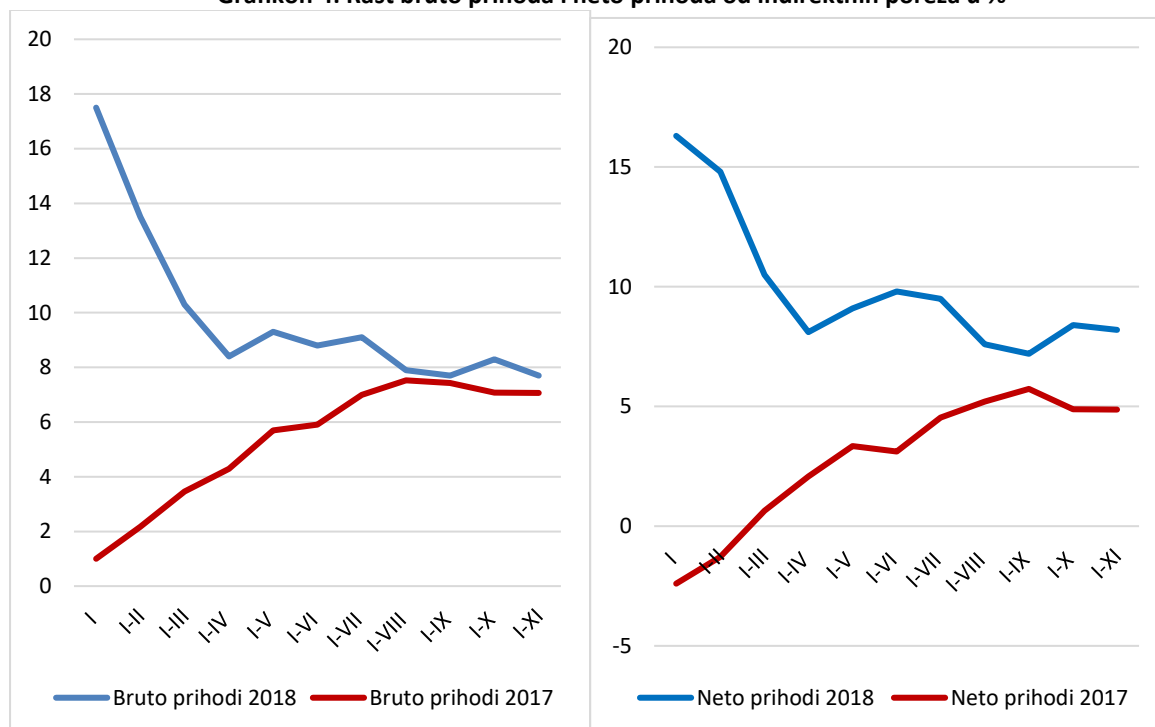
Najveći doprinos rasti neto prihoda od indirektnih poreza dali su neto prihodi od PDV-a i putarina (po 4,1 p.p.).

⁸ Broj penzionera u BiH u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta.

⁹ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Međugodišnji rast prosječne penzije rezultat je uvećanja penzija u oba bh. entiteta u 2018. godini što je obuhvaćeno prethodnim Informacijama.

Grafikon 4: Rast bruto prihoda i neto prihoda od indirektnih poreza u %

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2018	jan-nov 2017	jan-nov 2018	sep 2018	okt 2018	nov 2018
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	7,1	7,7	6,2	13,8	2,1
Povrati	17,8	18,2	5,6	18,4	-5,9	-16,6
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	4,9	8,2	4,4	18,7	6,7
PDV	50,4	5,9	6,5	-5,1	15,3	8,1
Carine	3,8	9,4	6,8	7,3	11,0	0,8
Akcize	19,4	2,0	-1,5	-2,5	15,3	-4,2
Putarine	8,2	8,0	62,0	77,4	87,2	45,8
Ostali prihodi	0,3	0,3	4,4	15,2	8,3	-4,5
Neusklađeni prihodi	0,2	-46,6	32,8	...	...	-100,0
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	7,2	7,8	3,5	14,7	3,1
Minimalne rezerve	20,4	17,9	18,9	10,4	-0,4	-9,4
Budžeti	79,6	5,0	5,3	2,4	18,4	6,3
Servisiranje vanjskog duga	11,8	35,5	0,6	-26,4	1,7	0,5
FBIH	7,7	35,4	0,2	-28,4	-1,7	0,0
RS	4,1	35,4	0,4	-25,4	9,4	1,6
BD	0,1	60,9	63,1	44,7	-50,0	0,0
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	67,8	0,9	6,1	12,5	21,1	7,4
Institucije BiH	9,9	0,4	0,0	-4,8	4,5	0,0
FBIH	37,0	1,7	7,5	15,0	24,6	8,6
RS	18,5	-1,1	7,1	19,4	23,5	9,5
BD	2,3	4,8	4,4	-3,8	18,6	5,3

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Porez na dodatu vrijednost. Za jedanaest mjeseci 2018. godine, neto prihodi od PDV-a su ostvarili povećanje od 6,5% g/g. U toku posmatranog perioda, ukupno je naplaćeno oko 4,7 milijarde bruto prihoda od PDV-a, odnosno 3,5 milijarde neto prihoda. Rast prihoda od PDV-a rezultat je rasta uvoza roba tokom posmatranog perioda. (Više detalja u dijelu o vanjskoj trgovini).

Prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 5,6% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za 3,6% g/g, dok su naplaćeni prihodi od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši za 7,2% g/g¹⁰.

Akcize. Tokom posmatranog perioda, neto prihodi od akciza su iznosili oko 1,3 milijarde KM, što je za 1,5% manje nego u istom periodu prethodne godine. Za period od I-XI 2018. prihodi od akciza na uvozne proizvode bilježe porast od 9,5% g/g, dok prihodi od akciza na domaće proizvode bilježe smanjenje od 30,7% g/g.

Posmatrajući uvozne akcize po vrstama značajan rast prihoda bilježimo kod akciza na duvanske prerađevine koji su veći za 11,0% u odnosu na isti period 2017. godine. Takođe, značajniji rast prihoda bilježimo i kod akciza na naftu i naftne derivate koji su veći za 8,3% g/g.

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda bilježimo i kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su u padu za 27,7% g/g i kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine koji su u padu za 27,2% g/g.

Carine. Za period I-XI 2018. godine, naplaćeni neto prihodi od carinskih dažbina iznosili su oko 262 miliona KM, i u odnosu na naplaćene prihode od carinskih dažbina za isti period prošle godine, su u porastu za 6,8%.

Putarine. Naplaćeni neto prihodi od putarina, u istom periodu, su iznosili oko 570 miliona KM, i u porastu su za 62% g/g.

Raspoređeni prihodi. Oko 7 milijardi KM prihoda, u posmatranom periodu, bilo je raspoloživo za raspodjelu. Tako su u poređenju sa istim periodom prethodne godine, ova sredstva viša za 7,8%. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini (0,25 KM) u iznosu od oko 321 milion KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,4 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija BiH u iznosu od oko 689 miliona KM, UiO BiH je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,5 milijarde KM korisnicima. FBiH je, za jedanaest mjeseci tekuće godine, raspoređen ukupan iznos od oko 3,1 milijarde KM (5,8% g/g više). Od tog iznosa servis vanjskog duga čini oko 535 miliona KM što je za svega 0,2% više nego u istom periodu prethodne godine. Doznačeni iznos od oko 2,6 milijarde KM za finansiranje budžeta je uvećano za 7,5% g/g. U istom periodu, RS je raspoređeno oko 1,6 milijardi KM (što je za 5,4% g/g više). Na servis vanjskog duga se odnosi oko 283 miliona KM, što je za samo 0,4% više nego u istom periodu prethodne godine. A preostalih oko 1,3 milijardu KM (povećanje od 7,1% g/g) na finansiranje budžeta. Iznos doznačenih sredstava BD je iznosio oko 170 miliona KM (5,7% g/g više) i raspoređeno je: servis vanjskog duga oko 7 miliona i finansiranje budžeta oko 164 miliona KM.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U periodu I-XI 2018. godine, entitetske poreske uprave su zajedno prikupile oko 7 milijardi KM prihoda, što je više za oko 6,4% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

---

¹⁰ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-nov			RS jan-nov			BiH jan-nov		
	miliona KM		rast	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2017	2018	u %	2017	2018	u %	2017	2018	u %
Direktni porezi	850,3	935,5	10,0	428,1	460,1	7,5	1.278,4	1.395,7	9,2
<i>Porez na dohodak</i>	365,5	412,1	12,7	213,0	213,5	0,3	578,5	625,6	8,1
<i>Porez na dobit</i>	329,9	367,8	11,5	179,1	207,3	15,7	509,0	575,1	13,0
<i>Porezi građana</i>	153,5	154,5	0,6	36,0	39,4	9,4	189,5	193,9	2,3
<i>Ostali porezi</i>	1,4	1,1	20,2	0,0	0,0	-	1,4	1,1	20,2
Takse, kazne i naknade	633,3	651,0	2,8	349,8	371,4	6,2	983,0	1.022,4	4,0
Doprinosi	2.888,1	3.114,0	7,8	1.342,6	1.376,5	2,5	4.230,7	4.490,4	6,1
<i>PIO</i>	1.598,1	1.727,0	8,1	725,4	782,4	7,9	2.323,5	2.509,4	8,0
<i>Zdravstvo</i>	1.157,7	1.243,3	7,4	521,0	491,2	-5,7	1.678,7	1.734,5	3,3
<i>Nezaposleni</i>	132,2	143,7	8,7	37,0	32,1	13,2	169,2	175,8	3,9
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	54,8	66,0	20,5	54,8	66,0	20,5
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	4,4	4,8	9,1	4,4	4,8	9,1
UKUPNO	4.371,7	4.700,4	7,5	2.120,4	2.208,0	4,1	6.492,1	6.908,5	6,4

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Doprinosi. Tokom posmatranog perioda prihoda od doprinosa naplaćeno je u iznosu od oko 4,5 milijarde KM, što je za oko 6,1% g/g više. Najznačajnija i najveća kategorija prihoda od doprinosa su prihodi od doprinosa za PIO, koji čine 56% prihoda od doprinosa (65% ukupnih prihoda entitetskih poreskih uprava) je veća za 8% g/g.

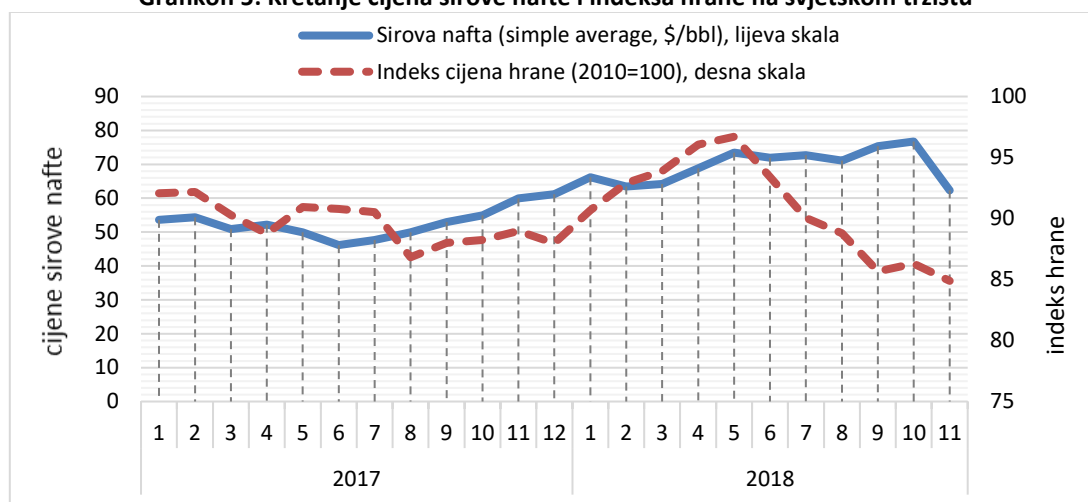
Direktni porezi. U istom periodu, ukupno naplaćeni prihodi od direktnih poreza su iznosili oko 1,4 milijarde KM, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine, porast od 9,2%. Jedino kategorija ostalih poreza, čiji je udio jako mali, nastavlja da se smanjuje. Inače ova kategorija poreza postoji jedino na nivou PU FBiH i nju čine porezi na potrošnju u ugostiteljstvu od pravnih lica i od fizičkih lica.

Ostali prihodi. Kategorija ostalih prihoda koju čine različite takse, kazne i naknade bilježi povećanje od 4,0% g/g. Iznos naplaćenih prihoda je, tokom posmatranog perioda, iznosio preko 1 milijarde KM.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u novembru 2018. godine iznosila je 62,3 \$/barelu i u odnosu na novembar 2017. godine veća je za 4% ali u odnosu na prethodni mjesec je nešto manja (grafikon ispod). Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu u novembru 2018. godine je smanjen za 4,8% u poređenju sa istim mjesecom 2017. godine.

Grafikon 5: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u BiH u novembru 2018. godine iznosila je 1,8% u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine, dok je za period I-XI 2018/I-XI 2017 iznosila 1,4%. Najveći rast cijena u periodu I-XI 2018/I-XI 2017 bio je u odjeljku prevoza (8,8% g/g), na šta je velikim dijelom uticao rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Zbog poskupljenja duvana odnosno cigareta tokom 2018. godine cijene su značajano uvećane i u odjeljku alkoholnih pića i duvana (6,7%).¹¹ Pored toga, skromniji rast cijena u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (0,7%) u periodu I-XI 2018/I-XI 2017 i stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata (2,6%) imao je doprinos rastu ukupne inflacije u BiH zbog velikog udjela u CPI indeksu. Suprotno, niže cijene u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, komunikacija te ostalih dobara i usluga su usporile rast ukupne inflacije u BiH.

Tabela 4: Indeks potrošačkih cijena u BiH

	<u>XI 2018</u>	<u>I-XI 2018</u>
	<u>XI 2017</u>	<u>I-XI 2017</u>
00 Ukupan indeks	101,8	101,4
01 Hrana i bezalkoholna pića	99,9	100,7
02 Alkoholna pića i duvan	105,9	106,7
03 Odjeća i obuća	90,0	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	104,0	102,6
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	99,0	99,0
06 Zdravstvo	102,2	101,8
07 Prevoz	112,3	108,8
08 Komunikacije	99,6	98,7
09 Rekreacija i kultura	100,9	101,2
10 Obrazovanje	100,5	100,1
11 Restorani i hoteli	100,5	100,4
12 Ostala dobra i usluge	99,1	99,7

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

U novembru 2018. godine ukupna novčana masa (M2) iznosila je 23,9 mlrd. KM i uvećana je za 9,1% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Iako su sve komponente M2 u posmatranom mjesecu uvećane g/g, najznačajniji dopinos rastu dali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti (5,5 p.p.) sa stopom rasta

¹¹ Povećanje akciza na duvan i cigarete na početku 2018. godine odnosno poskupljenja cigareta pojedinih proizvođača kao rezultat poslovne politike tokom 2018. godine.

od 17,4% g/g. Prenosivi depoziti u domaćoj valuti su ujedno i najveća komponenta M2. Stope rasta ostalih komponenti M2 predstavljene su u tabeli ispod, a njihov doprinos rastu M2 bio je nešto manji. Ostali depoziti u domaćoj valuti imali su doprinos od 0,4 p.p., gotovina izvan banaka 1,6 p.p., prenosivi depoziti u stranoj valuti 0,9 p.p., a ostali depoziti u stranoj valuti 0,7 p.p.

Tabela 5: Kretanje novčane mase u novembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	3.870,6	8.075,0	11.945,6	4.168,9	1.969,2	5.785,0	11.923,1	23.868,7
Stopa rasta g/g	10,0%	17,4%	14,9%	1,9%	11,5%	2,7%	3,8%	9,1%

Izvor: CBBiH

Uvećanje rezervnog novca (M0) nastavljeno je u novembru 2018. godine. Rezervni novac na kraju posmatranog mjeseca iznosio je 10,2 mlrd. KM uz stopu rasta od 12,1% g/g. Sve komponente M0 imale su doprinos uvećanju rezervnog novca.

Međutim, najznačajniji doprinos rastu dala je najveća komponenta M0 – depoziti banaka kod monetarnih vlasti (7,1 p.p.) sa stopom rasta od 13,5% g/g. Iako su najveću stopu rasta imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti njihov doprinos rastu M0 bio znatno manji (0,6 p.p.) zbog malog udjela u M0. U tabeli ispod predstavljeno je stanje i stope rasta osnovnih komponenti M0.

Tabela 6: Kretanje rezervnog novca u novembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	4.670,3	5.432,5	125,4	10.228,2
Stopa rasta g/g	9,6%	13,5%	67,6%	12,1%

Izvor: CBBiH

Prosječna stopa obavezne rezerve na kraju novembra 2018. godine iznosila je 10,0% i nije se mijenjala u odnosu na prethodni mjesec.¹² Implicitna stopa obavezne rezerve iznosila je 22,2%.¹³ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH u novembru 2018. godine iznosio je 5,4 mlrd. KM i veći je za 13,2% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Veći dio prosječnog salda računa obaveznih rezervi pripada višku iznad obaveznih rezervi (54,9%), a ostatak se odnosi na prosječne obavezne rezerve (45,1%).

Prosječne obavezne rezerve u novembru 2018. godine uvećane su za 10% g/g, a višak iznad obaveznih rezervi je uvećan za 16% g/g. Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 113% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

¹² Prosječne obavezne rezerve/ osnovica za obračun obavezne rezerve.

¹³ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH/osnovica za obračun obaveznih rezervi.

Tabela 7: Prosječne obavezne rezerve u novembru 2018. godine

Opis	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Višak iznad obavezne rezerve	Prosječna stopa obavezne rezerve	Implicitna stopa obavezne rezerve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	24.483,4	2.448,3	5.430,9	2.982,5	10,0%	22,2%
Stopa rasta g/g	10,0%	10,0%	13,2%	16,0%	-	-

Izvor: CBBiH

U novembru 2018. godine nastavljen je rast bruto deviznih rezervi (11,9% g/g) i iznosile su 11,6 mlrd. KM. Sve komponente bruto deviznih rezervi su uvećane u novembru u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine. Stanje bruto deviznih rezervi kao i stope rasta predstavljene su u tabeli ispod.

Tabela 8: Stanje bruto deviznih rezervi u novembru 2018. godine

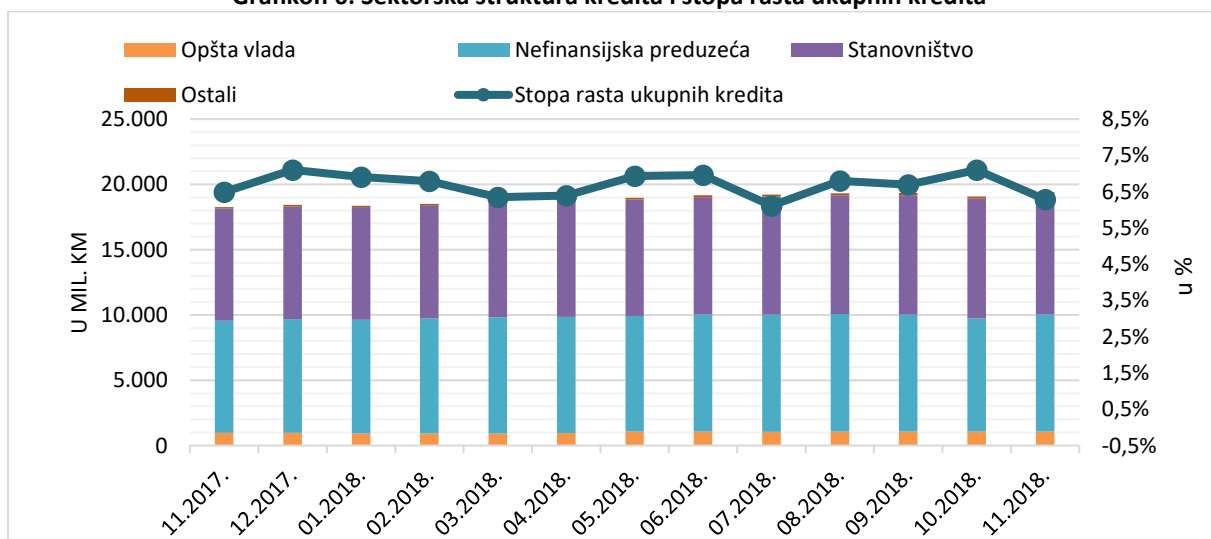
Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	202,8	2,2	248,7	2.692,6	0,0	8.416,4	11.562,8
Stopa rasta g/g	0,2%	45,6%	13,6%	5,0%	-	14,6%	11,9%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupni krediti u mjesecu novembru 2018. godine dostigli su 19,41 mlrd. KM uz stopu rasta 6,3% g/g. Krediti stanovništvu su imali najveće učešće od 47,4% i dostigli su 9,21 mlrd. KM uz stopu rasta 7,1% g/g. Krediti nefinansijskim preduzećima su bili drugi po veličini sa učešćem od 46,3% i dostigli su 8,99 mlrd. KM uz stopu rasta od 4,6% g/g. Krediti opštoj vladi su imali učešće 5,5% i iznosili 1,07 mlrd. KM uz stopu rasta od 10,3% g/g.

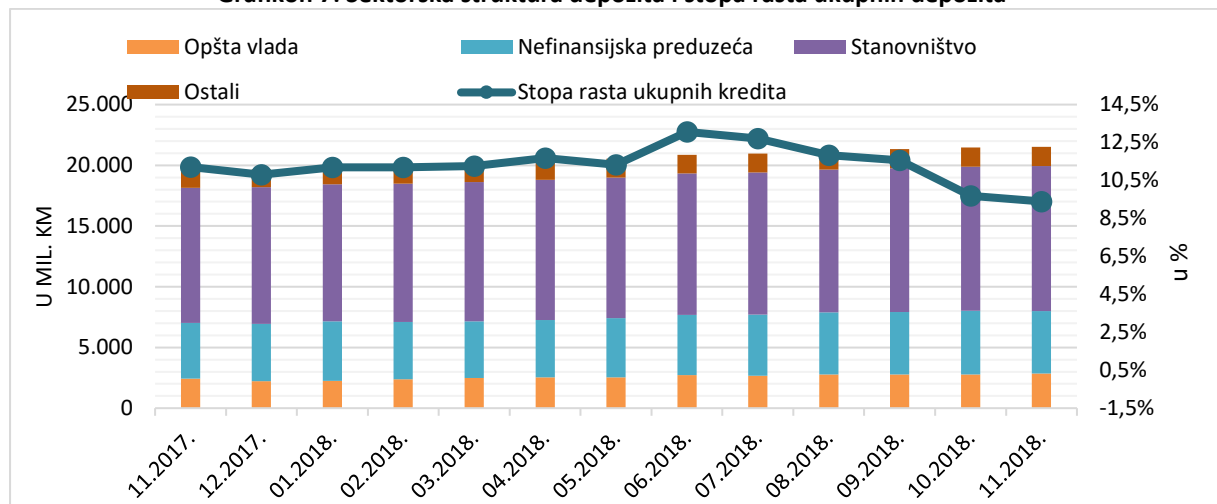
Grafikon 6: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Na kraju mjeseca novembra depoziti su iznosili 21,51 mlrd. KM sa stopom rasta od 9,4% g/g. Najveće učešće su imali depoziti stanovništvu od 55,6%, sa dostignutim iznosom od 11,95 mlrd. KM i stopom rasta 7,5% g/g. Depoziti nefinansijskih preduzeća su bili drugi po veličini sa dostignutih 5,14 mlrd. KM, učešćem od 23,9%, i stopom rasta od 11,4% g/g. Depoziti opšte vlade su dostigli iznos od 2,85 mlrd. KM, ostvarivši učešće od 13,2% i stopu rasta od 17,7% g/g.

Grafikon 7: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

Izvor: CBBiH

Berze u BiH

Ukupan promet na sarajevskoj i banjalučkoj berzi je iznosio 32,1 mil. KM, i manji je od ukupnog prometa u istom periodu prošle godine za 71,8 %.

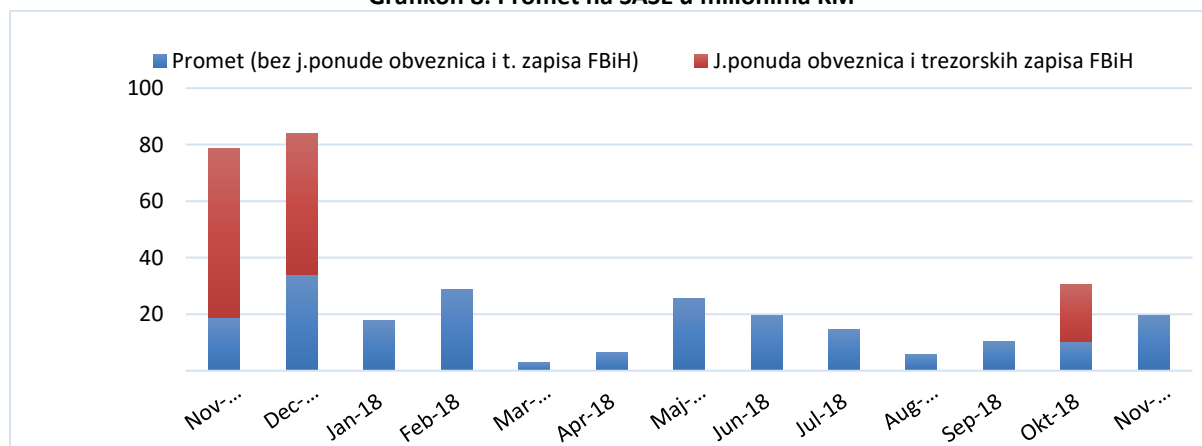
Tabela 9: Promet (u KM) na SASE i BLSE u novembru 2018. godine

Mjesec	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-16	60.329.280	40.617.709	100.946.990
Nov-17	78.745.516	34.780.432	113.525.949
Nov-18	19.438.438	12.625.533	32.063.971

Izvor: SASE i BLSE

Promet na sarajevskoj berzi u mjesecu novembru je dostigao 19,4 mil. KM uz pad prometa 75,3% g/g. U mjesecu novembru nije bilo javne emisije obveznica i trezorskih zapisa. Promet na SASE je ostvario 61% učešća u ukupnom bh. prometu.

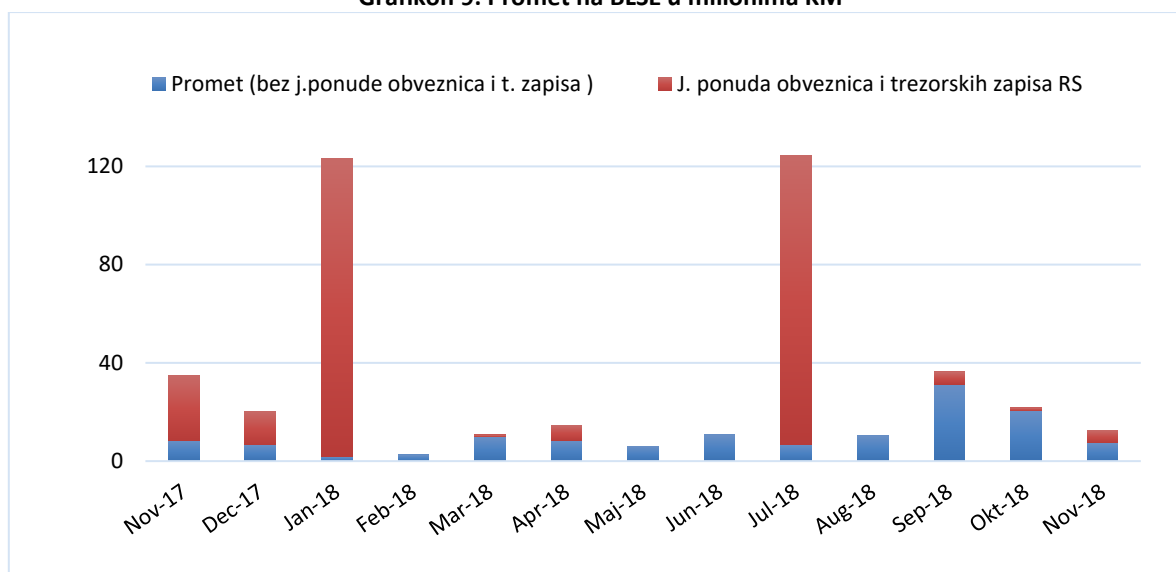
Grafikon 8: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Promet na banjalučkoj berzi u mjesecu novembru je iznosio 12,6 mil. KM uz smanjenje od 63,7% g/g. Usješno je održana emisija obveznica Opština Istočno Novo Sarajevo u vrijednosti 5,19 mil. KM. Nije bilo emisije trezorskih zapisa u mjesecu novembru. Promet na BLSE je ostvario 39% učešća u ukupnom bh. prometu.

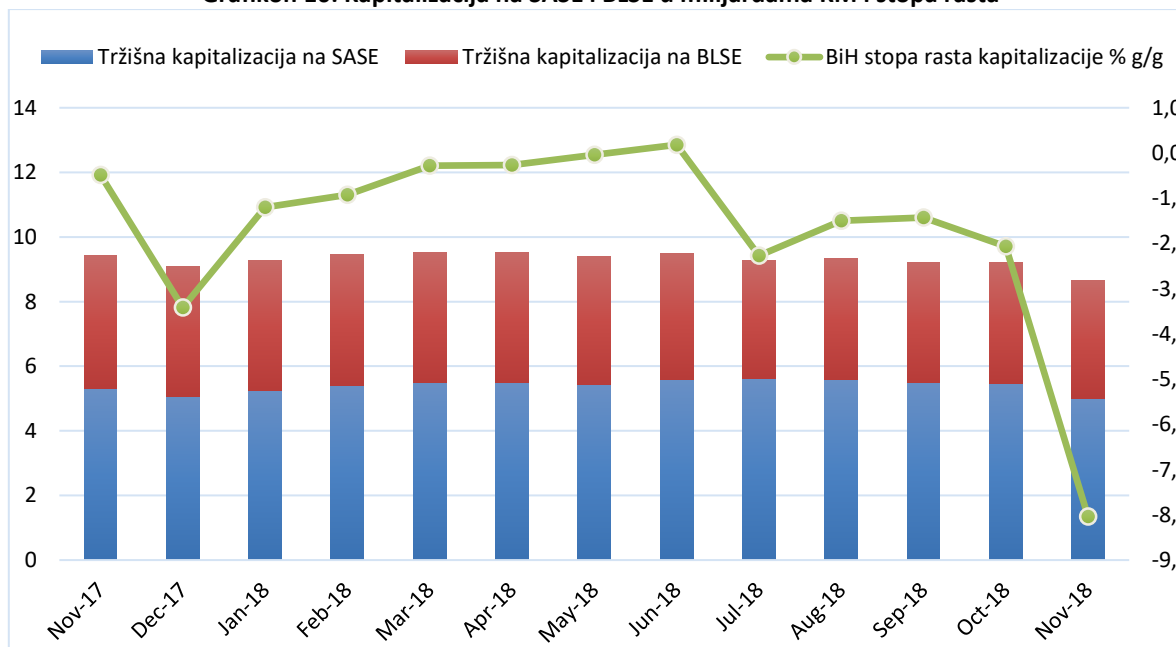
Grafikon 9: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Na kraju mjeseca novembra 2018. godine ukupna kapitalizacija na SASE i BLSE je iznosila 8,67 mlrd. KM ostvarivši smanjenje od 8% g/g. Kapitalizacija na SASE je dostigla iznos od 5,01 mlrd. KM uz pad od 5,6% g/g, dok je kapitalizacija na BLSE iznosila 3,65 mlrd, ostvarivši pad od 11,2% g/g. Odnos između veličine kapitalizacija na SASE i kapitalizacije na BLSE u novembru je bio 57,8% prema 42,2%.

Grafikon 10: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta

Izvor: SASE i BLSE

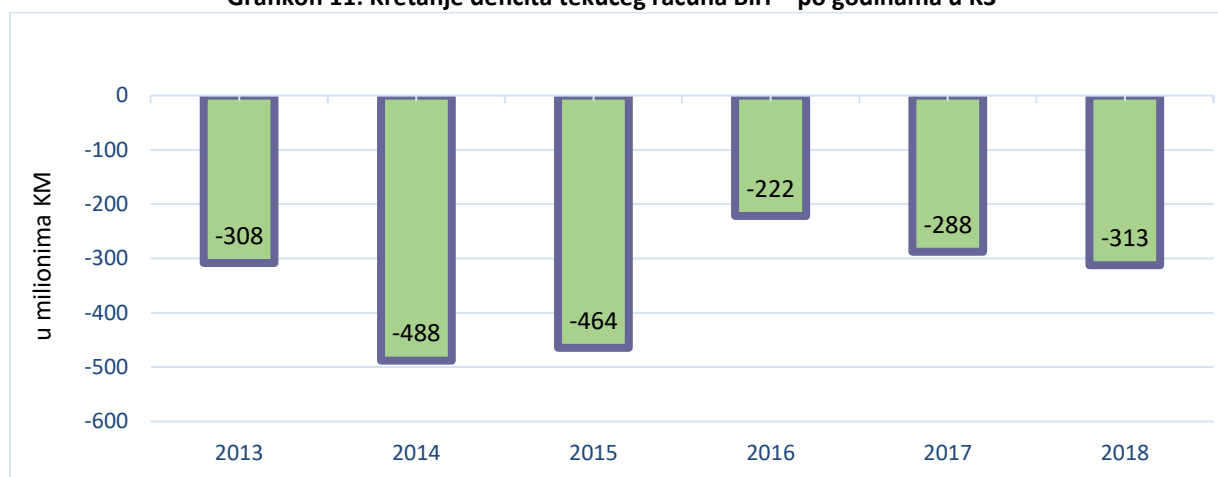
4. Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema zvaničnim podacima CBBiH deficit tekućeg računa u trećem kvartalu 2018. godine zabilježio je povećanje od 9% u odnosu na isti period prošle godine¹⁴. Iskazano u nominalnom iznosu deficit TR u Q3 2018. godine je iznosio 313 miliona KM dok je u Q3 2017. godine bio 288 miliona KM.

Prema zvaničnim podacima Centralne banke BiH deficit vanjskotrgovinske razmjene, u posmatranom periodu, je povećan za 5%. Do ovog rasta je došlo usljed porasta uvoza (roba i usluga) od 4,4% i rasta izvoza od 4,2%.

Grafikon 11: Kretanje deficita tekućeg računa BiH – po godinama u K3

Izvor: Centralna banka BiH

Tekući neto prilivi novca iz inostranstva zabilježili su rast od 3,9% kao rezultat porasta tekućih priliva (1,7%) i smanjenja odliva novca u inostranstvo (3%).

Kod tekućih priliva novca došlo je povećanje priliva novca kod kategorije domaćinstava koji su u K3 2018. godine iznosili 1,247 milijardi KM dok su prethodne godine u istom periodu iznosili 1,228 miliona KM (rast od 1,5%).

Kada se detaljnije posmatra kategorija domaćinstava najveći porast je zabilježen kod doznaka građana iz inostranstva koje su u K3 2018. godine iznosile 732 miliona KM dok su godinu ranije bile 691 miliona KM (rast od 6%). Kod doznaka socijalnih beneficija iz inostranstva, koje su u K3 2018. godine iznosile 290 miliona KM (u isto doba prethodne godine 297 miliona KM) je zabilježano smanjenje od 2,2%, dok su istovremeno kompenzacije zaposlenih BH rezidenata u inostranstvu iznosile 210 miliona KM (u isto doba prethodne godine 224 miliona KM) tj. ostvarile smanjenu stopu rasta od 6,4%.

Neto odlivi prema inostranstvu su u posmatranom periodu su manji za 3,3% ponajviše zbog smanjenja odliva od 46,5% po osnovu dohotka na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima, koji je najvećim dijelom rezultat smanjenja odliva po osnovu dividendi od direktnih i portfolio investicija sa 135 miliona KM (K3 2017) na 72 miliona KM (K3 2018).

Finansiranje deficita tekućeg računa se realizovalo povlačenjem strane aktive od 123 miliona KM,

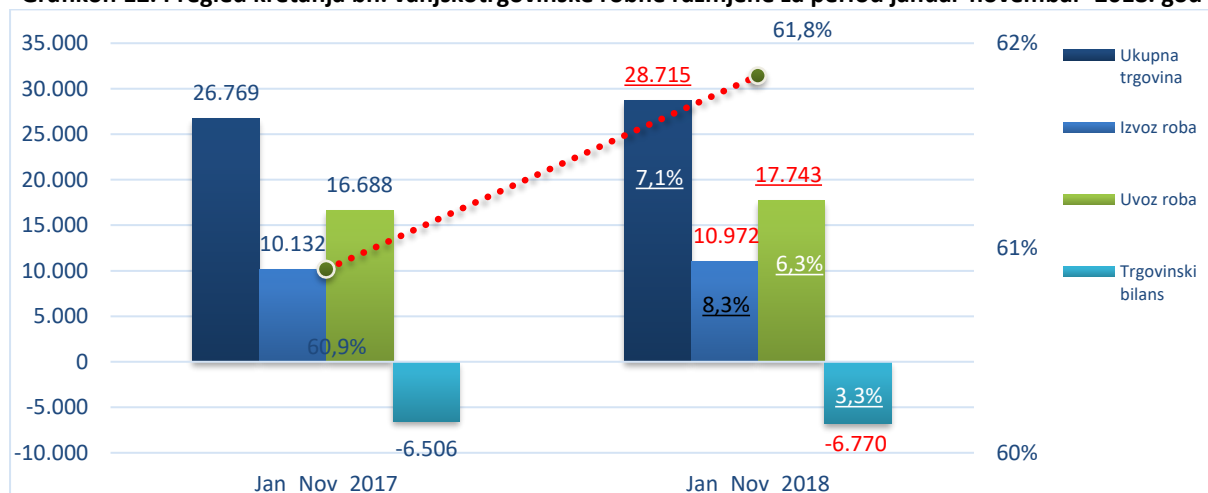
¹⁴ Izvor podataka: Centralna banka BiH

zatim povećanjem inostranih obaveza BiH (458 miliona KM) koje su u posmatranom periodu finansirane sredstvima stranih ulaganja u vlasnički kapital sa 61% (najvećim dijelom iz reinvestirane dobiti), sredstvima trgovinskih kredita sa 33% te smanjenjem obaveza prema nerezidentima od 6%.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2018. godine nastavljen je trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tako je BiH tokom posmatranog perioda zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene, izvoza i uvoza roba, što je dovelo do povećanja robnog deficita. Ključni nosioci ovog povećanja vanjskotrgovinskih indikatora bili su izvozna tražnja i povećanja svjetskih cijena tokom posmatranog perioda.¹⁵ Međutim, također vrijedi istaći da su realna povećanja ovi vanjskotrgovinskih indikatora bila nešto skromnija u odnosu na nominalna, kao i činjenicu da je trend rasta usporen u posljednjih nekoliko mjeseci. Tako je u novembru 2018. godine rast izvoza roba iznosio 2,5%, dok je robni uvoz smanjen za 3,5% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Grafički prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-novembar 2018. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 12. Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-novembar 2018. god

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima za period januar-novembar 2018. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od skoro 11 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 8,3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je povećanje izvoza u novembru u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosilo 2,5%.

Ako se bh. robni izvoz u periodu januar-novembar 2018. godine posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim ti doprinosi rastu izvoza roba su registrirani u okviru izvoza električne energije 25,5% (1,1 p.p), koksa 55% (1,1 p.p), sirovog željeza i čelika 22,7% (0,8 p.p), metalnih konstrukcija 25,1% (0,6 p.p), aluminijuma 13% (0,7 p.p), te derivata nafte (ulja) 20,3% (0,4 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja izvoza registrirana su prilikom izvoza brašna i pojedinih prehrambenih proizvoda, te određenih metalnih, hemijskih i duhanskih proizvoda.

Tokom posmatranog perioda Bosna i Hercegovina je najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od 8,7 milijardi KM što je povećanje od 11,1% u odnosu na isti period prethodne godine. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je 1,8 milijardi KM što predstavlja povećanje od

¹⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom januar-novembar 2018. godne“, 20.12.2018. godine.

skoro 9,3%. Posmatrano pojedinačno po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza a samim tim i doprinosi povećanju istog su registrirana prilikom izvoza u Hrvatsku 14,1% (1,9 p.p), Njemačku 10,3% (1,9 p.p), Srbiju 15,3% (1,4 p.p), Italiju 12,8% (1,3 p.p), Austriju 13,7% (0,9 p.p) i Sloveniju 8,3% (1 p.p). Nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u zemlji i jačanje domaće koje se manifestovalo kroz povećanje privatne potrošnje i investicija, kao i porast cijena pojedinih proizvoda doveli su i do povećanja uvoza roba u Bosni i Hercegovini.

Prema raspoloživim podacima BHAS-a za prvih 11 mjeseci 2018. godine ukupni uvoz roba u BiH iznosio 17,7 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 6,3% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, vrijedi istaći da je po prvi put u ovoj godini došlo do smanjenja uvoza roba na mjesečnom nivou, pa je tako u novembru tekuće u odnosu na isti mjesec prethodne godine u BiH registrirano smanjenje uvoza roba od 3,5%.

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta uvoza u periodu januar-novembar 2018. godine vidljivo je da su u okviru većine kategorija proizvoda registrirana povećanja uvoza roba pri čemu su najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu istog registrirana u okviru uvoza: rafiniranih naftnih derivata i sirove nafte od 31% (1,8 p.p), željeza i čelika 32,3% (0,8 p.p), aluminijuma 26% (0,5 p.p), motornih vozila 9,9% (0,5 p.p), te hemijskih proizvoda 6,1% (0,5 p.p). S druge strane, smanjenja uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije, mašina za posebne namjene, te poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima u periodu januar - novembar 2018. godine Bosna i Hercegovina je iz EU uvezla oko 10,7 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 5,7%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 2,1 milijardu KM i uvećan je za skoro 1,2%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana prilikom uvoza roba iz Njemačke 9,2% (1,1 p.p), Kine 14,1% (0,9 p.p), Italije 5,3% (0,6 p.p), Hrvatske 6,7% (0,7 p.p), Turske 14,3%(0,6 p.p) i Srbije 2,7%(0,3 p.p).

U periodu januar-novembar 2018. godine vanjskotrgovinski robni deficit u Bosni i Hercegovini je iznosio skoro 6,7 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 213 miliona KM odnosno 3,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja deficita zabilježena su u okviru kategorija kao što su rafinirani naftni derivati, motorna vozila, kameni ugalj i farmaceutski preparati. Posmatrano po zemljama u periodu januar-novembar 2018. godine došlo je do povećanja deficita prilikom vanjskotrgovinske razmjene sa Ruskom Federacijom, Kinom, Turskom, Njemačkom, dok je deficit smanjen u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom i Srbijom. S druge strane, BiH je ostvarila vanjskotrgovinski suficit prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Crnom Gorom, Austrijom i Slovenijom.

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u periodu januar-novembar 2018. godine iznosila je 61,8% što predstavlja poboljšanje od preko 1 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 75,4% prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa EU, dok je pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 83,1%. Detaljniji pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-novembar 2018. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 10 . Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar - novembar 2018. godine po HS klasifikaciji (nominalni iznosi i stope rasta)

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Januar_Novembar_2017	Januar_Novembar_2018	2018/2017 promjena %		Januar_Novembar_2017	Januar_Novembar_2018	2018/2017 promjena %		Januar_Novembar_2017	Januar_Novembar_2018	2018/2017 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	10130	10972	8,3	8,3	16688	17742	6,3	6,3	-6557	-6770	3,3	3,3	61,8%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA	159	152	-4,3	-0,1	463	497	7,3	0,20	-304	-345	13,3	0,62	30,6%
2 ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA PROIZVODI BIJLOG PORUJEKLA	285	206	-27,6	-0,78	751	702	-6,5	-0,29	-466	-496	6,3	0,45	29,4%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA I PREHRAMBENE	150	100	-33,5	-0,50	238	188	-21,1	-0,30	-88	-88	0,0	0,00	53,1%
4 PRERAĐEVINE ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA I PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKLA	334	295	-11,6	-0,38	1401	1432	2,2	0,18	-1067	-1136	6,5	1,06	20,6%
5 PROIZVODI HEMUSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	873	902	3,3	0,29	1532	1644	7,3	0,67	-659	-742	12,6	1,26	54,9%
7 KOŽA I KRZNO	331	387	16,8	0,55	1092	1165	6,6	0,43	-761	-778	2,2	0,26	33,2%
8 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	186	182	-1,9	-0,04	449	421	-6,3	-0,17	-263	-239	-9,3	-0,37	43,3%
9 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	724	740	2,1	0,15	236	268	13,3	0,19	488	472	-3,3	0,24	276,4%
10 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	256	299	16,6	0,42	373	415	11,3	0,25	-117	-117	-0,4	-0,01	71,9%
11 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	522	582	11,4	0,59	1100	1147	4,2	0,28	-578	-565	-2,2	-0,20	50,7%
12 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI,	647	700	8,3	0,53	311	320	2,9	0,05	336	380	13,2	-0,68	218,8%
13 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	73	81	11,4	0,08	325	358	10,1	0,20	-252	-277	9,8	0,38	22,7%
14 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	11	11	4,7	0,00	16	17	5,8	0,01	-5	-5	8,0	0,01	67,3%
15 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	1811	2130	17,6	3,15	1793	2040	13,8	1,48	18	89	396,1	-1,09	104,4%
16 RAZNI PROIZVODI	1194	1328	11,3	1,33	2306	2423	5,1	0,70	-1112	-1094	-1,6	-0,27	54,8%
17 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	310	344	11,1	0,34	1160	1246	7,4	0,51	-850	-902	6,1	0,79	27,6%
18	27	29	6,7	0,02	201	266	32,5	0,39	-174	-238	36,6	0,97	10,8%
19	164	153	-6,8	-0,11	13	11	-18,5	-0,01	151	142	-5,8	0,13	1440,6%
20	1128	1153	2,2	0,24	380	430	13,0	0,30	748	723	-3,3	0,38	268,3%
21	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

5. Strane direktne investicije

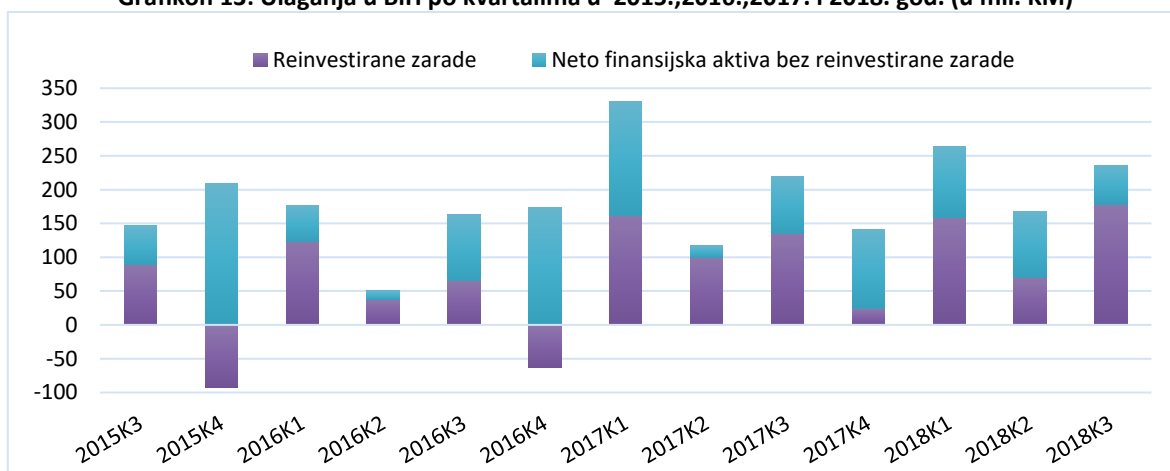
Prema podacima koje je objavila CBBiH u platnom bilansu za tri kvartala 2018. godine, ukupna strana ulaganja su iznosila 668,6 mil. KM (neto finansijska pasiva) i veća su za svega 0,1% g/g. U istom periodu u 2018. godini reinvestirane zarade su iznosile 407,3 mil. KM sa učešćem 60,9%.

Tabela 11: SDU po kvartalima u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2015	158,9	253,9	146,4	116,2	675,4
2016	176,6	50,7	162,7	110,9	500,9
2017	330,7	117,0	220,0	140,9	808,6
2018	264,0	168,3	236,2		

Izvor: CBBiH

Grafikon 13: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015.,2016.,2017. i 2018. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH